

HRVATSKA RIEČ

Preplatna ciena: na godinu K. 12 — Za pò godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak. — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

BORBA S MAGJARIMA.

Napokon! Neizvjestnost je prestala. Znamo na čemu smo. Borba je navještena i prihvaćena, a to je za nas Hrvate i dobro i korisno. To je ono što smo još prekolani na ovom mjestu zeliti: **bistru situaciju**. Smatrali smo i ne častno i ne politički oslanjati se na medena obećanja gg. Kossutha, Bathyanija i drugova, pa smo odgodu riečkog sastanka naših političara sa tom magjarskom gospodom nazvali bili izgubljenom bitkom. I u istinu čim su gospoda Kossuth i drugovi postali iznova zastupnici, čim su postali ministri nisu više ni sanjali o kakvim obvezam, o kakvim dužnostima prema Hrvatima.

Nego da je samo to, moglo bi im se oprostiti: bili lukaviji od naših pa ih nadmudrili. Ali njihovo ponašanje u zadnje doba prelazi u prostu lupežinu, jer ne samo da silom htjeli zagospodariti u Hrvatskoj, nego su pred krunom Hrvate prikazali budućnicima i razvratnicima, a najposlie trebao je doći onaj prosti poznati varalica Pollony, koji je svjedočio da su ti isti Hrvati priznali jedinstvo magjarske države i nad Hrvatskom.

Kukavci, kao da Hrvati u istoj Pešti nisu dokazali da drže do rieči, do poštenja, do naroda svoga, do države svoje više nego svi magjarski političari do same Ugarske.

U ostalom s našim ljudima još prije riečke resolucije govorio je Kossuth, a grof Bathyanij dolazio je uprav mešetarići, moliti pomoć Hrvata. Pak zašto ti junaci puštaju da njihovo vjerolomstvo opravdava varalica Pollony? Zašto? Jer ni Kossuth ni Bathyanij nisu bolji od svog druga Pollonya. Tá, nije li Bathyanij, taj prosjak hrvatske pomoći, u parlamentu javno pogazio svoju rieč? Tá, nije li Kossuth, taj bunтовnikov sin, kojemu je na ustima bila uvijek rieč „slobode“, dao se u službu najgorre reakcije? A kakav je Kossuth takovi su i ostali njegovi drugovi.

Veliko ministarstvo

u Magjarskoj, dokazalo je svojim postupanjem u obće, a osobito proti Hrvatima da magjarski narod nije možda imao nesretne vlade do danas. Svak će se još sjećati one uzasne borbe, koju su Magjari morali održati proti Hedervaryu, Fejervaryu i svim njihovim bezakonjima. Zna se da se ta borba vodila velikim naporima i velikim žrtvama, te da je Ugarska bila dovedena na rub propasti. Zna se, da je u toj borbi čela Ugarska pomagala Magjare i da su Hrvati svojom pomoći odlučili izpadkom. Kossuth i drugovi došli su na vladu. Njihov program je bio: ustavne garancije, podpuna gospodarstvena razstava, ugarska banka, magjarski jezik u vojsci, topništvo u domobranstvu, tiskovne reforme, uredjenje narodnostnih pitanja, u jednu rieč, personalna unija.

Taj program velikog ministarstva ostao je medjutim na vrbi svrala. Već ima dvie godine, da je to ministarstvo na svojim mekim stolicama, a nije se u provadjanju svoga programa ni za korak pomaklo, pače nije još ni svoju rieč zadanu kralju održalo, da će kroz dvie godine provesti obće izborno pravo.

Veliko ministarstvo eto ne zna izpuniti svojih obezva prema nikomu, a zna obećavati, zna i skinuti sa sebe krinku četrestdesetsmašku i obučiti se u onu tajnih savjetnika, samo da uživaju svoja mjesta, svoje plaće.

Nije šale, biti zadužen do grla, pa dugove izplatiti i obogatiti se na račun borbe za nezavisnost! Ministarske stolice su u Ugarskoj veoma unosne i to ne samo radi plaće, nego i radi svih onih mita i priljavština posve običnih u Ugarskoj, pak dok je tako, što je stalo velikom ministarstvu za program, koji ga je doveo na vladu? Hoće li njemu do nezavisnosti Ugarske?

Za sve to što se uztrajnosti, samopripora, žrtava, a ljudi velikog ministarstva, koji danas vode javne posle Ugarske, nisu vični ni ti su kadri voditi borbu, u kojoj treba metnuti

na kocku i sebe i svoj položaj. Ne, tim ljudima, tim „velikim“ ljudima je do sebe, do svojih položaja, a sve drugo je samo sredstvo.

Oligarhija,

to je njihova Ugarska, njihova Magjarija, to im je narod, to im je država. Moć tmine, sile i rukoveti pojedinaca to je politika „velikih“ Magjara. Njokolicina više manje zaduženih velikaša i židovskih poduzetnika to je danas magjarski narod, magjarska država. Što je njima stalo da u Ugarskoj ima danas oko 2 milijuna i pò Niemaca, oko 3 milijuna Rumunja, oko 2 milijuna i pò Slovaka, oko milijun Srba i Hrvata, oko 1 milijun Rusina i drugih narodnosti? Pravih Magjara u Ugarskoj nema nego nešto oko 6 milijuna, a bit će da ih je i manje, kad ih isti Magjari računaju na 7.

Uz to nadodajmo da je ogromna većina tih magjara zasuznjena prezaduženom velikom posjedu, da se sve to više seli, da zaostaje u porodu, da se medjusobno ne može množiti, i dolazimo do zaključka, da je Ugarska država sredovječna gdje su sve narodnosti, pa i ista magjarska podržene rukoveti oligarhija, koji bi htjeli izrabljuju šovinizam magjara, zapoviedati svima u ime njeke magjarske misli, koja nema budućnosti ni u istoj Ugarskoj, jer u toj zemlji svaka pasmina bolje napreduje od magjarske.

Na zemljištu dakle gdje sve moguće narodnosti bolje uspijevaju od magjarske, na zemljištu gdje nije nikad bilo u prošlosti magjarske države, magjarska državna misao nije nego fantom, kojim se koriste židovi i propali velikaši. To je nešto što se ne može održati i što mora pretvoriti se u ništavilo čim nad Ugarskom zasja sloboda.

Od straha od te slobode, od prave slobode nad svim narodima, veliko ministarstvo je prigralo šiju pred Bečom i ulagiva se pred svakim komu je bič u ruci, a tlači i progoni svoje državljane, te iste narodne zastupnike, uzprkos imuniteta, vucari po tamicama, njihovu štampu nastoji uništiti, i napokon drži da je toliko jako da može naviestiti borbu Hrvatima.

Borba je prihvaćena.

Velikom ministarstvu već su uši zaglušene od hrvatske rieči. Ono je uzbesjelo, pomahnitalo gdje Hrvati bez prestanka govore hrvatsčinom onde gdje se imao uzakoniti magjarski jezik za Hrvatsku. Kušalo je veliko ministarstvo sve, postiglo nije ništa. Odalečilo je Pejačevića, imenovalo Rakodczaya. Ali zaboravilo je da su u Hrvatskoj pali i banovi Haleri i Rauchi i Hedervary a da će Rakodczay pasti valjda prije nego počme i vladati, jer sviest je kod nas probudjena, a borba nam je navještena radi jezika, radi kojega je već sablja hrvatsva sjekla po Ugarskoj i najviše doprinela, da je Paskiević mogao na ime ruskoga cara darovati Ugarsku caru austrijanskomu. Zaboravilo je veliko ministarstvo da je u Hrvatskoj i god. 1883 i 1903. magjarsčina morala pred hrvatskom šakom zaniemiti.

Neznademo hoće li i danas trebati fizične sile da se ukroti magjarske oligarhije, ali, ako bi i to trebalo, veliko ministarstvo valja da zna, da Hrvati nisu još postali kukavice. Bore se oni za svoj život narodni, oligarhi još i ne znadu što je to narodni život i koja snaga u njemu leži. Nego bude li trebalo šaka bit će ih, a i bez njih imadu Hrvati u svojoj borbi na razpolaganje uspješnijih sredstava, mnogo uspješnijih nego oligarhi i sanjaju.

Sloga svih Hrvata Banovine,

u prestojećoj borbi mora da je prvi i glavni uvjet za uspjeh. A ta sloga će biti uzpostavljena najprije u Banovini a onda i u svim hrvatskim zemljama. U ovom času gdje se radi obraniti hrvatski jezik a iztisnuti magjarski ne može i ne smije nego jedino **Izdajica** razdvajati narodne redove. Izdajica pak ne smije živjeti u narodu, gdje treba da je sve složno bez razlike stranaka. Sve stranke treba da nadju način da sačuvaju današnji posjed odnosno da ga prema razmjeru

prošire na one kotare, koji su do sada bili u rukama magjara. U slučaju raspusta sabora, što bi moralo brzo uzslidjeti, mora da budu izabrani dosadašnji ljudi i da isti budu ojačani. To se sve dađe lahko urediti i postići. Ne treba samo strančarstva; stranke nema gdje dolazi narod i njegova budućnost.

A očit je što je budućnost: potisnuti jednom magjarski jezik iz Hrvatske, potisnuti su i Magjari i magjarske škole za uvijek, a s ovima glupi i tašti magjarski imperializam.

Poslie ovoga Hrvat je u kući svoj. Ban ne smije biti imenovan nego na predlog sabora. Financije moraju biti nezavisne. Nagodba je suvišna. Kralj postaje hrvatskim kraljem.

Sloga Hrvata izvati poraz Magjara i njihove oligarhije i veliko ministarstvo pade u prah. Stvara se slobodna i nezavisna i ujedinjena Hrvatska.

Hrvati izvan Banovine

dužni su podpomagati svoju braću iz svih svojih sila. Za to je danas veoma prikladna prigoda kad Austrija vodi nagodbene pregovore sa Ugarskom. Tu bi morala po zakonu i Hrvatska sudjelovati, a ne sudjeluje. Dužnost Hrvata na bečkom parlamentu bila bi zahtievati to sudjelovanje. Ne samo, Ugarska je, kad se prvog puta sklapala nagodba zahtievala, da Austrija u svojim zemljama uvede ustav. To je Ugarska zahtievala od straha pred njemačkim centralizmom.

Danas Austrija koja bira svoje zastupstvo na temelju obćeg prava glasa vodi nagodbene pregovore bez sudjelovanja Hrvatske i sa Ugarskom, koja je vladana oligarhično.

Dužnost Hrvata u bečkom parlamentu jest zahtievati da se ti pregovori ne smiju voditi nego sa Ugarskom koja ima odgovornu vladu zastupnicima izabranim na temelju obćeg tajnog i jednako prava glasa.

Takvo zastupstvo moralo je već do sada biti izabrano u Ugarskoj a nije, premda je to bilo zabranjeno kruni. Danas su u bečkom parlamentu u velikom broju socialisti, kršćanski socialisti i druge socialističko-demokratske skupine. Hrvati bi morali sa svima ovima stupiti u pregovore i zajednički tako zahtievati uvedenje obćeg, jednako i tajnog prava glasa u Ugarskoj. I dok se to ne uvede da se prekinu svi nagodbeni pregovori.

Ovom zahtjevu se ne bi mogli oglušiti ni Niemi, ni Česi, ni Rusini ni nijedna narodna parlamentarna skupina, pa ni ista vlada, jer obće pravo glasa u Ugarskoj jest zahtjev i Krune i svih potlačenih u Ugarskoj, a tih je ogromna većina pučanstva.

Ovim zahtjevom Hrvati na bečkom parlamentu odužili bi se svojoj materi zemlji, svojem narodu i olakšali bi u velike narodnu borbu. Ne samo nego bi za uvijek slomili premoć oligarhije u Ugarskoj, a tamošnji narodi bi ih smatrali svojim osloboditeljima.

Na taj način, složnim djelovanjem svih Hrvata mogli bismo, bez oružja, obnoviti dane Jelačića bana, te popraviti ondašnje pogreške, i to na korist naroda našega i svih drugih potlačenih naroda Ungarije.

Preko Drave!

Jest, na navieštaj borbe sa strane velikog ministarstva, sa strane to jest kukavne i bahate magjarske oligarhije, neka je svim Hrvatima jedna misao, jedna težnja, jedna radnja: baciti Magjare preko Drave i onda preći Dravu, pa preko puste u Budimpešti naviestiti zoru bolje slobode svim potlačenim narodima Ungarije.

To je jedina zadaća od sada u buduće hrvatskih delegata. Navalu neka prenesu u kuću neprijatelja našeg naroda.

Neka njihov glas u Peštanskom parlamentu bude glas slobode, koji narode Ungarije poziva na bolji život, na savez svih podunavskih naroda.

Neka njihov glas, hrvatski glas, iz budimpeštanskog sabora odjekne u Slovačku, na Karpate, u Erdelj, u Banat, po svoj Ugarskoj.

Neka se bezmisleni magjarski imperializam počme zaslugom Hrvata rušiti u temelju njegovom, u Budimpešti, u gradu tobož najmagjarskijem, u Ugarskoj samoj, neka oligarhija očiti željeznu pest hrvatskih prava.

Jedino na taj način Hrvati će dično i uspješno izvršiti poslanstvo za koje rade već mnogo stotina godina. Jer kako su kroz prošla vremena bili bedem susjednih naroda i iste Ugarske, tako i danas mogu biti ognjište svake slobode za sve bližnje narode.

Štju nas.

Muževna, odvažna borba hrvatskih delegata u obrani hrvatskog jezika naišla je na obće simpatije i preko granica Hrvatske. Cielo novinstvo, koje zna pojmiti uzvišenost borbe za narodnu čast i slobodu, povladjuje Hrvatima, pače i ono, koje je do jučer zasliepljeno biesnim fanatizmom vriedalo Hrvatima, ne može, a da ne priznade zakonitost te borbe i da se ne divi načinu, kojim je vodjena. Svi priznaju, svi se slažu u tome, da su Hrvati ustali i ovog puta na obranu ne samo svoj prava, već i na obranu samog zakona, jedino to neće da priznada magjarski šoveni. Oni ne samo da toga ne priznaju, već idu dalje i upotrebljuju nasilje proti Hrvatima, oni — tobož slobodoumni Magjari — hoće da Hrvate silom prinužde na popustljivost, hoće da prodru po što po to svojom idejom magjarskog državnog jedinstva, kojoj hoće da se sve druge narodnosti poklone i podložne.

U tu svrhu poduzela je magjarska vlada ovih zadnjih dana sve moguće mjere usilnosti proti Hrvatima, u nadi, da će barem tako spasiti položaj, da će barem tako utišati ono negodovanje, koje je u istoj Ugarskoj izazvala svojim dosadašnjim mlohavim držanjem radi svih onih pitanja, o kojima je magjarski narod mislio, da su zamjenjena, da će bit riešena pod režimom koalicije. Danas već svak uviđa, da usilnost magjarske vlade prama Hrvatima nije ništa drugo nego liep kompliment magjarskom narodu, kojim ga se hoće barem za svoje vrieme objesniti. Ustala je ta vlada proti Hrvatima, samo da se magjarska prostota pozabavi i da zaboravi na ona druga pitanja, radi kojih je „veliko“ ministarstvo pred Austrijom poklelo.

Ovo danas svi uviđaju, pa i oni, kojima je Hrvat uvijek bio zazoran, i oni, koji su svaku dosadašnju borbu Hrvata omalovažavali ili naprosto ignorirali, svak danas gleda čudjenjem, snebanjenjem i zgražanjem na bahato postupanje Magjara.

Da podkriepimo ovu tvrdnju, nalazimo shodnim priobiti ovdje što u predmetu piše tršćanski „Il Piccolo“ u broju od prošle nedjelje: na uvodnom mjestu; list dakle, koji uvijek nije imao nego rieč uvjrede i poruge za sve, što je hrvatsko.

„Nenadno pogoršanje odnošaja izmedj Ugarske i Hrvatske stvara još zamršenijom situaciju u državi. Kao da Austriji nije dosta što se oblaćje kupi već sada nad tek otvorenim novim parlamentom; Ugarska je tu, koja joj daje pretežkog posla, a Ugarska ima opet Hrvatsku, koja joj daje posla u istoj mjeri i u istom načinu. Ne čemo da ustanovimo je li zaostreženje hrvatskoga neprijateljstva proti Magjarima strateški pokušaj bečke politike ili pak jednostavna, naravna reakcija razočaranog narodnog osjećanja; činjenica je, da Hrvati u jednom od najtežih časova za Ugarsku, Hrvati, koji su pred dvie godine podpisali „riečku resoluciju“, nalaze sada shodnim da taj dokument poderu; činjenica je, da je ban sporazuma i pomirbe, grof Pejačević goropadno zamjenjen banom, kojeg čemo zvati banom represije, tlačenja, — Dr. Rakodczayem.

U „Riečkoj resoluciji“ Hrvati su na neki način pristajali uz borbu magjarske koalicije za prava magjarskog naroda, priznavali su njeku vrst

bratstva između dvaju naroda, koji se bore za ista ljudska prava. Naravski, podrazumjevalo se, da se načela narodnog prava, napješena ugarskom konstitucijom, e da se opravda ta dostojanstvena i krasna borba, nisu smjela ni mogla zabašuriti ili zatajiti od magjarske koalicije, ni obzirom na prava i tražbine hrvatskog naroda, kad ta magjarska koalicija dodje na vladu. I zbilja magjarska koalicija došla je na vladu i u nekoliko vremenje potrajaje privednosti ideji, ali u bitnosti koji izključivi magjarizam koaliranih stranaka toli grozničavi skroviti njihov sukob s Austrijom nisu ni najmanje bili pogodni, e da te stranke uzomgu voditi liberalnu politiku prama manjim narodnostima, a osobito prama Hrvatskoj. Išla se malo po malo pretvorilo u srdjbu, te najzd kad je ugarska vlada u svojoj novoj željezničkoj osnovi mimoisti narodne i njeke ekonomske zahtjeve Hrvata, prenapet je konop pukao. Hrvati se uzbuviše kao jedan čovjek, bez razlike stranaka, proti Ugarskoj; ban Pejačević, razumievši da je prestala njegova pomirbena uloga, morao se odreći, a novi ban ulazi u Hrvatsku uz neprijateljstvo svih stranaka, e da po svojoj prilici na jedan ili drugi način ukroti narodnu uzubnu i da prihvati žalosnu politiku gvodzene ruke inaugurirani od Khuen-Hedervary-a. Žalostna je to politika, a danas tim žalostnija, jer ju usljed kobne svuvislosti okolnosti, mora provadjeti ona stranka, koja se je do lani prema Beču nalazila u istim prilikama, u kojima se danas nalaze Hrvati prema Pešti. I ako isto može da to još opravda, bilo bi to, što su Hrvati odkazali solidarnosti s Magjarima, dok ovi imadu još ljudu borbu s Bečom, koja nije ništa ni iz daleka dovršena.

Ako ovako piše list skroz protivan Hrvatima, list, koji nije nikad dobrim okom pratio borbu Hrvata za narodnu slobodu i cjelokupno otadžbine, onda se nije čuditi, što ciela štampa optačine s Hrvatima. A nije se čuditi i s toga, jer nije moguće pisat nego sa simpatijom o ljudima, o narodu, koji se ovako bori za svoja narodna i ljudska prava. Ovakovu borbu moramo svi složno, svi skupno nastaviti. Sada je čas, da se svi bez razlike stranaka nadjemu u jednom taboru, u taboru prava proti taboru sile i nepravde. Sada je čas da pokažemo, kako je prošlo vrijeme, kad je neprijatelj sa sigurnošću računao na našu neslogu, na naše stranačke razmirice. Sada je čas, da se svi posvećimo ovoj uzvišenoj i sladkoj borbi, da se branimo i obranimo i da pokažemo, da smo vriedni obćeg štovanja radi naše sviesi, radi naše jednosudnosti, radi naše međusobne iskrenosti, radi naše ustrajnosti.

A onda ćemo imat dvostruku nagradu: obraniti ćemo prava naša, odoliti ćemo bahatosti i tiraniji a k tome ćemo sebi sačuvatičasti i štovanje cielog izobraženog, dijelg slobodoumnog svieta.

Već nas sada i dojučerašnji naši neprijatelji štiju.

Štovat će nas i oni, proti kojima se danas borimo, štovat će nas i magjari isti, ako im oštro pokažemo zube.

Neka nas štiju!

Proglas

hrvatsko-srbske koalicije na narod:

Narode!

Sa zakonskom osnovom o željezničkoj pragmatici, koja ide za uzakojenjem magjarskoga jezika na teritoriju kraljevine Hrvatske, a po tom i za krsenjem jasnih ustanova državnoga zakona, došlo je između zastupnika kraljevine Hrvatske i Slavonije na zajedničkom saboru te magjarske koalicione vlade i sabsorske većine do oštre borbe i preloma. Zastupnici kraljevine Hrvatske na zajedničkom saboru, koji pripadaju hrvatskoj i srbskoj koaliciji, ne samo što nikad neće dopustiti, da se naravno i uzakonjeno pravo jezika ovako pogazi, već poriču i kompetenciju zajedničkoj vladi i zajedničkom saboru, da samovoljno i brojom premoći izgravaju na ravnopravnoj podlozi utanačen ugovor dviju kraljevina, koji se može samo zakonom predvidjenim putem mienjati.

Zastupnici hrvatske i srbske koalicije čine tom prigodom samo ono, što im narodna čvst i patriotična dužnost naprama narodnoj štovitiji nalaze. Ugarska vlada, kad nije mogla da skrši odpor hrvatskih zastupnika, oborila je hrvatsku narodnu vladu, koja je pala kao žrtva spletaka i jednostranih informacija. Za bana pozvavljen je činovnik, koji je prije dvadeset godina doveden u Hrvatsku, da bude eksekutor tudje volje i tudjih smjerova. Pri njegovom imenovanju bijahu ignorovani najprijetnijiji principi ustavnosti i parlamentarnosti, jer i ako temeljni zakon Ugarskom ministru predsjedniku kod imenovanja bana daje pravo predloga, taj isti temeljni zakon čini bana odgovornim hrvatskom saboru, a za mienjenje toga sabora pri riešavanju ove banske krize nikako se ni pitaju nije.

Iz ovog je jasno, da položaj novoga bana neće biti položaj bana ustavnoga, već će njegov zadatak biti samo taj, da u domovini pokuša skršiti narodno predništvo, koje ne popušta u obrani narodnih prava, i slobodnu narodnu volju, a sebi za provadjanje svoje misije stvori parlamentarnu štafazu, te time povratu stara vremena i oživi režim, koji smo prošle godine složnim narodnim pokretom slomili.

Hrvatski i srbski narod u kraljevini Hrvatskoj čekaju po tome nove i teške borbe, u kojima će izključivo gospodstvo njegove materije rieči i njegova težnja za slobodnim i ustavnim životom izvojevati sjajnu pobjedu, ako narod i pritisku i zamamljivim obećanjima novoga nenarodnog režima bude znao odgovoriti slogom, karakternošću, otpornom sviešću i poštenjem svojih sinova!

Narode! U ovom času ne zaboravi ni to, da se je glavna snaga svakog protunardnog režima u Hrvatskoj osnivala na razdoru Srba i Hrvata, koji je znao razpizirati. Sva je prilika, da će i protunardna vladavina, koja se sada sprema, opte pokušati, da se razbije onaj sporazum između Hrvata i Srba, koji je jedinstvenu vladu i narodu donese godinu dana ustavne slobode i čistoga parlamentarnoga života. Ovo ti, Narode, poručuju Tvoji zastupnici sa poprišta, na kom sada vojuju za narodna prava i pozivlju Te, da kao što si od svojih zastupnika zahtjevao, da u borbi uztraju, tu borbu sada i sam ustavnim putem i zakonitim sredstvima mirno i dostojanstveno prihvatiš i do kraja provedeš.

Živila sloga Hrvata i Srba! Živila Hrvatska!

Budimpešta. 28. lipnja 1907.

Ljuba Babić — Jovan Banjanin — Erazmo Barčić — Dr. An e Bauer — Gjuro pl. Bedeković — Bude Budisavljević — Stjepan Cerovec — Dr. Milan Grahovac — Dr. August Haranbasić — Gedeon Ilić — Dr. Gjorgje Krasojević — Dr. Mladen Lisavac — Dr. Edmund Lukinić — Dr. Ivan Lorković — Dr. Pero Magdić — Dr. Bogoslav Mažuranić — Vaso Muečević — Dr. Bogdan Medaković — Gustav Modrušan — prof Rudolf Norman — Mato Novosel — Dr. Ante Pintirović — Dr. Dušan Popović — Svetozar Pribičević — prof. Juraj Purić — Bogdan Penjić — Frano Supilo — Dr. Gjuro Šurmin — Grga Tuškan — Dr. Božo Vinković — Dr. Fran Vrbančić — Stjepan Zagorac — Vatroslav Brlić — prof. Miroslav Kulmer.

Zagreb, 26. lipnja.

Hrvatska ide u susret novom težkim kušnjama. Početkom ove sedmice nastao je u hrvatsko-ugarskom sporu bez sumnje ozbiljan preokret. Duga debata i borba koju su hrvatski delegati započeli u zajedničkom saboru imala je u prvom redu cilj uvjeriti Magjare da su jedino hrvatski zahtjevi zakoniti i da je udovoljenje hrvatskom stanovištu u interesu koli Hrvatima toli i Magjarima. No argumenti i savjeti Hrvata ostaviše Magjare posve hladnokrvne. Oni se odmah postavise na stanovite sile. Već je možda i treća sedmica što je ministar Košut donio pred zajednički sabor tu danas znamenitu zakonsku osnovu o željezničkoj pragmatici. Pa od toga dana ne žacaju se Magjari u borbi protiv Hrvata latiti se najglednijih sredstava. Kada im nije uspjelo nasilje u zajedničkom saboru, latise se prevare. S jedne strane zabrinuto su pregovarali sa Hrvatima, a iza leđa njihovih ne prestadoše intrigirati po svim uplivnim mjestima proti Hrvatima. Osobisu se znjoli da te intrige dopru do kruna i — uspjeli su.

Poslie audiencije kod Njegova Veličanstva pozvao je ministar predsjednik Wekerle bana grofa Pejačevića na dogovor. Ban se je odazvao pozivu te je već u ponedjeljak konferirao sa ministrom-predsjednikom Wekerlom glede ovog sukoba. Ministar predsjednik mu je stavio zahtjev, da uznastoji skloniti hrvatsku delegaciju, da se okani borbe proti predležčkoj zakonskoj osnovi. Govori se da mu je još predložio da opusti odjelne predstojnike Dr. Nikolića i Rojca. Ban Pejačević ne mogavši udovoljiti ovim zahtjevima najavio je svoju ostavku. Kralj je prihvatio banovu ostavku. Iza bana sledi bez sumnje i pad hrvatske vlade. Malo poslie bana primljen je od kralja u audienciju bivši veliki khuenovac Aleksander pl. Fuček-Rakodczay, predsjednik sudbenog stola sedmice. On je već imenovan novim banom. Novi ban predložit će novu vladu i raspizati nove izbore. Tako se je evo konačno i kruna postavila na stranu Ugarske. Karakteristično je — rekao je ban Pejačević prije odlaska u Beč — da radi jedne osnove, koju ne može Ugarska vlada u saboru proturati, mora da pada ban kraljevine Hrvatske. Karakteristično je u istinu, da u ovom času, kad Magjari hoće da

počine atentat na dušu hrvatskoga naroda, to ovaj narod, koji je prolao ne potoke krvi za obranu i ostanak ove monarkije, zaludu traži bilo od kuda ruku pomoćnicu. U ostalom nas koji smo u duhu pravaškome odgojenu, ovo ništa ne iznenadjuje. Hrvati koji su se kroz vjekove mrcvarili po tudjim poijanama, dobiše na uzvid nezahvalnosti i sužanjstvo. Vrieme je da hrvatski narod, da se nema u koga pozudavati, već da je njegova snaga u njemu samomu. Sa demisiom bana i odjelnih predstojnika nije ni iz daleka riešena hrvatska kriza. Skoro će se razpizuti sabor, te je na hrvatskom narodu, da kod budućih izbora složno i neustraidno stane na branik svojih prava, te da predate svoju sudbinu onima koji su se pokazali u istinu neodvisnima, te koji su dokazali da su voljni pod svaku cieniu braniti prava naroda svoga.

Hrvatska je delegacija pri zadnjoj konferenciji odlučila odgovarati magjarskom kabinetu otvorenom obstrukcijom. Hrvatski će delegati zaći i u speculnu debatu. Ove dvije osnovne imaju 80 paragrafa, te ako Hrvati pri svakom paragrafu podnesu protupredlog, to onda imaju pravo govoriti svaki po dva puta i tako naši delegati e bez prešnih predloga i interpelacija mogu zavuci obstrukcijom debatu duže nego što može kabinet Wekerlov podneti. Naši delegati zalaze već u izborne kotare da polažu račun. Po cijeloj zemlji — osobito u Zagrebu, pripravljuje se hrvatskim delegatima veličanstveni dočeci.

Zagreb, 30. lipnja.

Politički položaj u Hrvatskoj.

Dakle borba na čitavoj liniji. Hrvatska je delegacija najvjestila magjarskoj vladi najžešću tehničku obstrukciju. U sriedu je primljena u speculnoj debati osnova o uredjenju beriva željezničkih činovnika, kojoj osnovi nije htjela hrvatska delegacija praviti nikakvih neprilika. U četvrtak je nastavljena debata o željezničkoj pragmatici. Toj je zakonskoj osnovi hrvatska delegacija najvjestila najžešću obstrukciju. Hrvati su odmah pri početku sjednice predali pismen zahtjev za poimeničko glasovanje o prihvatu željezničke osnove za podlogu speculne debate. Zatim je hrvatska delegacija u ime prosvjedna izašla korporativno iz sabornice. Nakon što je zakonska osnova poimeničnim glasovanjem prihvaćena započela je speculna debata. Odmah pri naslovu iste osnove prijavili su se za rieč svi hrvatski zastupnici, te su donieli bezbroj izpravaka. U to je došao sat za interpelacije, te predsjednik prekinuo ovu debatu, a da se nije još ni o naslovu odlučilo. Kuća prelazi na interpelacije, te ministar-predsjednik odgovara zast. Rakovsky na očitom naručenu interpelaciju glede hrvatske krize. Ministar-predsjednik izjavljuje, da banska promjena nije nastala zapravo radi pitanja pragmatike, već da su tu promjenu prouzročili dublji razlozi. U Hrvatskoj sve više uzimlje maha — nastavlja govornik — ideja državne zajednice, dočim Magjarska vlada od Hrvata zahtjeva respektiranje magjarske državne ideje. Zadaća će s toga u prvom redu biti nove hrvatske vlade zapriečiti širenje ideje državne zajednice i štiti ideju državnog jedinstva.

Tako je poslie ove izjave ministra-predsjednika nastao između Hrvata i Magjara nepremotiv jaz. Na ovu prijetnju ministra Wekerla odgovorila je odmah muzevno koalicija proglašom na narod, te sazivanjem skupština.

Skupštinski pokret.

U petak i u subotu vratio se je jedan dio zastupnika iz Pešte, da položi račun biracima te da prikaže narodu političku situaciju. U subotu jutro prispjeli su u Zagreb zastupnici Dr. Šurmin, Dr. Lorković, Zagorac i Purić. Na kolodvoru je gradjanstvo zagrebačko priredilo zastupnicima veličanstveni doček, te ih je preko 6000 gradjana dočekalo sa burnim živio.

Čisti su dan prije imali stranački sastanak, na kojemu su poslie burne debate odlučili prisustvovati toli dočeku zastupnika koli i skupštini.

Tako je ogromna povorka na čelu svojih zastupnika predvođena hrvatskim barjakom prošla kroz grad.

Na svršetku se je zast. Šurmin u ime koalicije zahvalio na dočeku i pozvao narod na sutrašnju skupštinu.

Burna skupština u Zagrebu.

U 11 sati započela je najavljena skupština pod vedrim nebom. Skupština je bila veličanstvena, te je prisustvovalo do 10.000 naroda. Toj su skupštini odlučili i starčevičanci prisustvovati. I zbilja dodjose u velikom broju.

Predsjednikom skupštine je biran major Mašić, te za prvog podpredsjednika biran je Dr. Roić, a za drugog zast. Tomičić. Prvi uzimlje rieč predsjednik, koji se zahvaljiva na povjerenju, obećaje štiti slobodu govora i moli sakup-

ljeni narod da u ovom kritičnom času zaboravi na sve stranačke razlike i da se svi Hrvati nađu na okupu na obranu domovine koja je u pogibjelji. Predstavlja političkog komesara i daje rieč zast. Dr. Šurminu. Zast. Dr. Šurmin izrazuje nadu da će ova skupština, kako je dostojanstveno odpočela, tako i dostojanstveno svršiti. Govornik veli da se su Hrvati dosada pokazali prema Magjarima često golubinje čudi. No sada poslie ovog atentata na naš jezik prestaje doba ljubakanja. Koalicija je odlučila ući u borbu poput lava. Ona će do djelima dokazati. Hrvati u ovoj borbi imaju jako sredstvo: nagodbeni zakon, (povici dole nagodba!) ali taj zakon neće Magjari da respektiraju. Oni na pritužbe današnje delegacije odvracaju: A gdje ste bili 30 god.; zašto ste do sada tu protuzakonitost trpili? Ovo što Magjari zahtjevaju ne mogu hrvatski delegati ni kao ljudi ni kao Hrvati prihvatiti. Ovo je pitanje kruha, jer dotična osnova riešava 8000 hrvatskih obitelji zaslužbe. Naglašiva da je čitava koalicija toli Hrvati toli Srbi složna. (Čisti podižu uzasnu buku). Dužnost je svijlu nas — nastavlja govornik — da Srbima koji se rame uz rame bore uz Hrvate priznamo patriotizam. (Čisti podižu ponovno silnu buku, te prieče zast. Šurminu u govoru. Dr. Winterhalter apelira na starčevičance da poštuju slobodu govora). Govornik nastavlja — naš je cilj obrana hrvatskoga jezika. Zaludu je vikati doli nagodba. (Ponovna buka kod čistih) Ako pozvani faktori ne zaprieče provedbu ovog zakona, to će se naskoro magjarski jezik uvući u na pošti, te šumarstvo, pak će dalje doći red i na škole. Ako je tako u stvari, to u Hrvatskoj ne smije biti čovjeka, koji ne bi dopudro rad hrvatske delegacije. Govornik svršava popračen burnim pljeskom. Za njim predsjednik podjeljuje rieč Dr. Winterhalteru (stari). Govornik se odmah obražestoko na Magjare, te veli da Magjari od g 1790 neumorno ruše svako hrvatsko pravo koje im stoji na putu za izgradnju magjarske jedinstvene države. Nagodbu uništava hrvatski narod, te nema dana da Magjari ne počinjaju koji atentat, bilo na imetku bilo na život hrvatskoga naroda.

Sada počinjaju nov atentat na naš narodni jezik. Zakoni koje im niesu u prilg naprosto krše. Ta se politika magjarskog imperalizma opet pokaziva u pravom svijetu. Hrvati nesmiju priznati zakonitost nagodbe, jer nije stvorena slobodnom voljom naroda, već nasiljem i oktroiranim izbornim redom. Sve su nagodbene ere doživjele poraz, te sada i era riečke resolucije! Citira Wekerla koji je rekao da nije željeznička pragmatika glavni uzrok pa duhrvatske vlade, već da su tome dublji razlozi. Odavle govornik izvodi dokaz, da se magjarski gabinet ne straši nagodbene, već starčevičanske politike. Novi ban je kazao da će njegova deviza biti zakon. Ministar Wekerle je to komentirao grožnjom tko se ne pokori jedinstvenju magjarskoj državi. Nu kako su se Magjari znali u kratko riešiti Khuenta, tako će se i hrvatski narod brzo riešiti bilo koga, koji bi htio na hrvatskom teritoriju širiti magjarsku ideju, pa zvao se taj i Rakodzay. Govornik svršava burno pozdravljen; osobito mu čisti prave ovacije i viču: dole sa nagodbom! Predsjednik podjeljuje rieč Dr. Lorkoviću, nu čisti podižu uzasnu galamu i ne daju govorniku do riječi. Istom kad je zast. Gašparović apelirao na svoje pristaje da poštuju slobodu govora, te da slušaju i druge govore kako je svak slušao i Dr. Winterhaltera dadose se razumu i umiriše se. Nakon duge stanke uzimlje rieč Dr. Lorković. Govornik veli da se danas čitava koalicija nalazi u očajnoj borbi za vlastiti jezik. U toj svetjoj borbi za hrvatski državni jezik pala je vlada birana slobodnom voljom naroda. U toj će borbi pasti i hrvatska delegacija. Zato je poslan ban komesar Rakodzay da povriedom parlamentarnih principa vrši tudju zapovied. Poslan je da pokuša ne bi li u Hrvatskoj našao saveznika. Ali toga on neće naći. Hrvatski i Srbi su se našli složni na obranu domovine (čisti podižu silnu buku) Naša je borba slična borbi koju su vodili naši stari za svoj jezik. U toj borbi porodila se među našim narodom pjesma: „Oprošteno je svima svima, samo nije izdajici“. Borba je naša, borba za temelje našega ostanka. Tu se moramo svi jedinili proti zajedničkom neprijatelju. Ovu je našu borbu miustar Wekerle označio borbom proti nagodbi. Mi to ne priznajemo. Hrvati i Magjari nijesu nikada bili jedinstvena država, pa ni po ovoj nagodbi. Ako pak Magjari hoće nagodbu drugacije tumačiti, tada ćemo mi Magjarima reći da nijedan sin ove zemlje ne će pristati na takovu nagodbu (čisti uzasnu buku, viču: dole sa nagodbom i ne daju govorniku nastaviti. Zast. Gašparović prama čistima: Sa ovim govorom možete biti zadovoljni!) Ministar Wekerle je dalje rekao da se korjeni ove naše borbe nalaze izvan hrvatskih granica. No kada se gospodin ministar u nestajući valjanjih argumenata služi ovakvim arguisacijama onda to znači da se mi nalazimo na pravom putu. (burno odobravanje, do-

I opet izjava D.ra Mazza i opet u „Jedinstvu“!

Meni ti je kô djedu u lugu. Kad se svak obredi reče nejesta maloj: „ponudi i staroga nebi li se mašio“. I „Jedinstvo“, ako ti je upalo u mjesto, zadje od bune do bunice, a najposlje se reče: „predaj ga staromu, ako ga bar htjeo poljubiti“. Pasji ruvet došao na sviet; neda staromu beknuti, a donekle i s razlogom. Kad si klonio za se, zašto se drugomu prodaješ, kao, da valjadeš. Lezi i miruj, pa mirna Bosna. Na nemile nemilice ugazilo mi „Jedinstvo“ od 1. VI. br. 66 u kuću; upalo i donielo izjavu D.ra Mazza! Da mi je koji dan ranije uletilo, s dražega bih srca lasnio D.ra Mazza i njegovu izjavu; ovako će ti mi, bojim se poći, ko po sirovoj koži. Što je, da je načmimo i počmimo.

Dakle Dr. Mazzi zaredao u izjave! Kakve je glave, mi držimo, da na ovoj nije svršilo! Sa svoje strane valjda on to drži uputnim i potrebitim, a pametniji to drže *suvišnim i škakljivim*. Za nas je izjava čovjek, a čovjek je izjava i besjeda! Ovo je ovako. Ali je ovo i nemilo, ali je ovo i škakljivo!!

Hoće li se, neće li se, svak znađe, da je Dr. Mazzi, kao srbin i kao zet mogućih Tripala kandidirao; da su uporno i neumorno dan noć vrtili i radili, pa da je junački i propao! A baš nijé imao i nije smjeo propasti, jer narod se je morao obazrieti i spomenuti, kako on veli u izjavi, njegova „dugogodišnjega javnoga i stručnoga rada“. A ipak je propao? Štoji nam na vrh jezika, da pitamo našega simpatičnoga D.ra Mazza, zašto je propao? D.re, ubijte ovaj neharini i nezahvalni narod još jednom izjavom i nabrojte potanko sve, ma sve, što ste za ovaj narod učinili, da mu ostane ljaga na njegovu imenu i obrazu, što nije priznao „Vaš dugogodišnji rad“ i nije Vam odgovorio, bar svojim glasom! Jel te D.re jedna je od dvie. Ili je cetinjski narod neharan i crna obraza ili Vi niste ništa uradili za ovaj narod u dugogodišnjemu radu, te Vas nije imao zašto birati. Pozivljemo Vas javno, da slobodno bez pogibelji „paklene oholosti“, nabrojite Vaša javna djela u dugogodišnjemu Vašemu radu“ u Cetini i javno ubijete i žigošete crnu i paklenu nezahvalnost *divljega naroda*! Pa vidite još belaja. Usprkos svega toga, što Vi u izjavi velite, da ste otvoreno priznali i da priznajete hrvatski karakter izbornoga kotara Sinj-Vrlika“ narod Vas nije htio. Mogli bi puknuti, kad Vas D.re nebi i opet zapitali: a s čega Vas narod nije htio? S čega Vam nije htio vjerovati, da Vi „otvoreno priznajete hrvatski karakter izbornoga kotara?“ S čega nije htio glasovati za svoga „dugogodišnjega poznanovića i prijatelja?“ Još jednom izjavom, ali *dokumentiranom brojkam i činjenicam*, ubijte u obraz ono 7000 birača, koji su proti Vami glasovali s njihove nezafalnosti i nedosljednosti. Alá, D.re, ako ste mužko!

D.r Mazzi u svojoj izjavi i filozofira. Belaj je filozofija. Kod ljudi pametnih ona je razlog i zdrav razum! Kako se D.r Mazzi po filozofiji kopreca, to naši posli niesu. On međjutim filozofira, da je on kao Srbin, mogao i imao pravo kandidirati u hrvatskom kotaru. On to veze i snuje iz sporazuma hrvatske i srbske stranke! Eh, da nije filozofija zdrav razum i živi razlog, bilo bi lako, moglo bi upaliti; ali je zdravi razum! D.re, ima li u Dalmaciji još koja stranka osim hrvatske? Imali u Hrvatskoj još koja stranka osim koalicije? Ove druge stranke zar niesu i one odraz i predstavnštvo naroda? Gdje su one bile; šta su one rekle? I kad bi D.r Mazzi pravo filozofirao, kako može utvrditi, da same dvie stranke mogu *tako* u jedan čas izmiešati i pojmove i povjest i narod i osjećaje, da je politički prosto po slobodnoj volji kandidirati srbinu među Hrvatima, a Hrvat u među Srbima?!

Što jè jè: *dva* su brata. Pravednost dala i uzdrži oba, i svakom dala *svoje* ime. Ovo se ne da poreći. Jednom je ime Hrvat, drugom je ime Srbin. Svaki se svojim imenom ponosi; svaki se svojim vratim zadržava; svaki svojim životom žive; svaki se svojom nevoljom prpa. Pravednost, vjekovi, povjest niesu htjeli na jedan kalup ukalupiti ta dva brata; ostavili su ih svakoga na svom pragu. I Hrvat i Srbin, dva brata, ali svaki u vjekovim zapoznao svoj dio. Dapače, Providnost i povjest ta dva brata, eto kroz vjekove miesi i isčinja *na posve različite samosvoje*

ne težnje, na posve različite samosvojne svrhe, na posve različiti samosvojni život narodni. Povjest *hoće dva brata*, koji se moraju i grliti i ljubiti, *ali svakoga na svome ognjištu*, a da ne bude kavge!! Što ni provjednost, ni vjekovi, ni povjest, ni sama dva brata između sebe niesu htjeli ni mogli prikalupiti, u jedno sliti, ili bar na jedno navrnuti, dopustiti će D.r Mazzi, da to niesu mogle ni cigle dvie stranke sa svojim rezolucijama u jedan čas postignuti. Dá, da ne bude kavge i trzavice među braćom, stranke su se sporazumile — koliko je do njih — i posjekle su izborne kotare prama sadašnjim okolnostima; ali niesu mogle ni htjele pretapati osobne osjećaje, osobne težnje, osobne značaje i osobni život dvojice braće, za nerei dvaju plemena *ili možda* dvaju naroda. Sva je prilika, da to niesu mogle ni D.r Mazzi jednom, dok je bilo vrijeme hladnije, tako i mislio, te je stoga se i zaliećao do D.r Čingrije, ne bi li mu dao „dopust“ u ime hrvatske stranke, da može *slobodno bez zamjerke* kandidirati — on srbin — u hrvatskom izbornom kotaru. Stalno, narod je bio, i je *vlastan* birati u svome kotaru, ako hoće i Kineza, pa tako može i hrvatski narod pogotovu birati brata Srbina. Ali, ako je narod vlastan i slobodan birati i kineza, zar kinez *ima pravo* nametnuti se narodu, da ga bira?! Izborni hrvatski kotar mogao je, da je htjeo, birati D.ra Mazza Srbina i nebi za to ni sviet, ni hrvatski narod propao; ali D.r Mazzi, kao srbin, *nije imao pravo* namećati se hrvatskim biračim, i zato ga je narod prozvaó „nameti-com“. Zar D.re što nisu mogli ni vjekovi, ni povjest, Vi ste htjeli pokušati sljepiti ta dva brata: Hrvata i Srbina u jednu pogaču, sliti u jedan stup? Pri slievanju bili vrcnula glava obama, pa se izgao jedan treći, ili bi pala glava jednom da ostane na životu drugi? Koji bi vrcnuo D.re? Zar to možete filosofirati na temelju resolucije obiju stranaka? Vi biste D.re mogli filosofirati, kada bi filosofija bila štogod drugo nego zdrav razum i tvrdi razlog, ali s Vašom filozofijom Vi ste sjajno propali u hrvatskom izbornom kotaru, jer Vas narod nije htjeo. Ovako narod filosofira! D.re belaj je filosofija!

D.r Mazzi veli, da mu nije Čingrija bio protivnik, ako bi ga narod htjeo. To se zna, jer, što bi jedan Pero Čingrija, ako bi narod uzavrio i htjeo D.ra Mazza?! Ali isti gospodar Čingrija, kad je vidio, da hrvatski birači u hrvatskom kotaru hoće hrvatskoga zastupnika, osjećito je u sjednici odbora hrvatske stranke izjavio da ne pristaje na kandidaturu srbina Mazza. Zašto Mazzi ne poslušá d.ra Čingriju; zašto neposlušá hrv. stranku; zašto ne poslušá hrvatske birače hrv. kotara? Zašto je htjeo kandidirati usprkos i hrvatskoj i srbskoj stranci? Tko ga je nagonio? Neki vele: nagonila ga je žena; neki vele nagonila ga njegova neobuzdana ambicija, i još koješta. Sve ga je to nagonilo, jer još se u Beču *na suho* plaća najam na najamljenu kuću; ali tomu on pridodaje: da su ga nagonili „prvaci negdašnjih hrvata u Sinju“. — Koji su to prvaci i jesu li to prvaci, to ćemo viditi do zgođe; ali, to je stalno, da je d.r Mazzi mislio na Tripale. Oni su ga dakle iznosili i nagonili! A tada nije D.re „bajka“, da ste Vi kandidat „svoje“, Tripala ili, kako se kod nas veli: „Kandidat dinastije Tripala“. —

Dr. Mazzi veli u svojoj izjavi: „o kojekakvom posredovanju gg. Zložila i Kolombatovića nisam doznao, niti o pregovorim gg. Tripala sa poštovanim zastupnikom, do onoga dana, kad sam i odustao od borbe“. Čujte D.re, Vaša je kuća daleko od kuće gospode Tripala punih 20 koračaja; Vi se niste vidjeli nego svaki dan, bar po 10-15 puta, pa ustvrditi, da niste ništa znali o posredovanju spomenute gospode, i to u doba, *kad nije bilo govora nego o izborim*, kada se je pazilo na svaku besjedu, no svaki kret, kad je i pogled govorio o izborim, tako javno to utvrditi, mili D.re, malo je prislaná — è un pò grossa! — Nego recimo D.re, da je to zbilja tako, i da je to živa živčata istina, pa što tada dokazivate?! Pošto su Tripali zbilja posredovali, i pošto su Zložilo i Kolombatović posredovali po napatku Tripala, Vi D.re, dokazivate, ono što smo mi vázda govorili, da ste Vi kandidat *svoje* Tripala, koji nije cienio potrebitim niti da Vas

obavjesti o kombinovanom Vašem odstupu, gdje se je dakle radilo o Vašoj časti, o Vašemu ugledu, o Vašem obrazu! Jeste li dakle ili niste kandidat dinastije?!

Pričatimo dalje. Dr. Mazzi veli: dana 14 maja nalazio sam se u Spljetu, a 16. maja sledilo je biranje. To je živa istina. Ali tko nije znao, neka znade, da od 14 u jutro rano do 16 u večer kasno imadu ciela tri dana, a od Spljeta do Sinja nema nego 2 sata željeznicom!! Vi biste D.re: htjeli prodati: da ste bili u Spljetu za vrijeme biranja, jeli? D.re, neki D.r Mazzi na 14 bio je na Diemu; taj isti na 15 bio je u Sinju, te je obnoć skupljao izborne agitatore, molio ih i kumio, da se razlete po selim, te bar smetaju našim, da nedodju. Na 15 do ponoća bio je neki Dr. Mazzi u kući Nikole Borkovića, te ga kumio i zaklinjao, da podje u selo Rudu. Na 16. je bio neki Dr. Mazzi u Sinju, *te je pomagao pisati cedulje*, ta i rukopis mu se je prepoznao pri razvidu cedulja! Jeli ovo napust kandidature? Nije li ovo igra sa obrazom i poštenjem, a samo, da se prodre pa kud puklo, da puklo? Pa, kad ste se D.re, iskreno odrekli, zašto nieste obustavili agitaciju i agitatore, da svak vidi, da ste se zbilja odrekli? D.re Vi ste mislili Vašom odrekom, koja je izasla dva dana nakon izbora, nasamariti nas, pa da mi zadnji čas mirujemo, a Vi iz busije, da poklopite izbornu kreševu! Ali D.re namjerili ste se na runjave nozdre, pa su one nasamarile Vas!

Veli Dr. Mazzi: „Ono nekoliko stotina birača, koji ne obaziru se na moju odreku, glasovaše za me, učiniše to prosto iz želje za afirmacijom“. D.re ne možete poreći, da je za Vas glasovalo u onim krajim, koji se računaju najzapuštenijim; gdje je u obće sviest bilo čega, još puno zatupljena. Ako je ovo ovako, odkud u jedan čas kod vaših birača tolike razbudjenosti duha i sviesti, da su *samovoljno*, bez agitacije, došli na biralište, da pokažu ili svoje srbstvo, ili svoju volju, da hoće Mazza, a kad su, jel te D.re, *morali znati za Vašu odreku?! D.re za Vas je glasovalo ne nekoliko stotina, nego preko 2000 glasova*, pa, kako to možete pred javnošću utvrditi, da su glasovali bez agitacije, bez nagovora i vodstva, uza svu svoju zatupljenu sviest, a samo „iz želje za afirmacijom?“ Za koje babe dušu su se vatre palile i mužare pucale po srbskim selim obnoć u oči biranja, nego da nebi možda koji izostao i ne došao na biralište? Zašto je *jedan dojedan takozvani srb* došao na biralište i za Vas glasovao, osim ciglih 63 što je glasovalo za hrvatskoga kandidata, a s kojim je Kuliš htjeo hrvatskoj stranci zamlićiti oči? Zašto u Sinju, ni mačak nije izostao, samo ako je bio za Vas, a da nije došao na biralište? Sgranuti, suludasti, slepi, pjani svi su dovedeni, i svi su glasovali. Zar Tripalove slugue niesu glasovale? Bar je Tripalo znao za Vašu odreku, pa je mogao reći slugam: „djeco ne mučite se, Mazzi se je odrekao, on više neće, da se za nj glasuje“. Jedini i sami 4-5 Tripala nije se htjelo izložiti smiehu i nisu glasovali, a drugi svak je glasovao koga ste uza se imali. Ako je ono istina što Vi kažete, D.re, primite ponudu: mi smo spravni dati 10 banka za svaki glas, koji bi Vam mogao biti podat, ali se je birač ustegao *poradi Vaše odreke, samo neka se to dokaže*, i osim kuće Tripala, a Vi ćete nam dati samo po 2 krune za svaki glas, koga ćemo mi dokazati, da Vam je podat usljed izborne agitacije i nakon Vaše odreke!! Dé, D.re, ako ste mužko! Ali, dá; odreka je pače izasla dva dana nakon izbora!!

Pričatimo mrvoljak i dalje: Dr. Mazzi veli: „osim u jednoj *jedincatoj* sekciji i to izbornoga birališta u Sinju nigdje nije bilo izbornoga Povjereništva!“ Bili rekao, da je ovo istina, kô božje sunce! A kad tamo, istina je kô božje sunce, da jedan Dr. istinu ne govori; jer Povjereništva *dva* bila su u Vrlici, *jedno* u Koljanim, *jedno* u Vrhpolju, *jedno* u Hrvacim, *jedno* u Trilju! Ako na dvie tri sekcije nije bilo povjerenstva, to su krivi občinski povjerenici koji nisu prispjeli na odredjeno vrijeme. Da je bila kakova pristranost, tad zbilja ili nebi bilo nikakova, ili bi bilo možda samo jedno. I ovo je bio kadar utvrditi jedan Dr. i jedan kandidat za Carevinsko Vieće! Hajde vraze u pakao od moje duše.

Pognimo napried. Dr. Mazzi veli: „Povjerenstva (kako povjerenstva, kad nije bilo nego samo na jednoj *jedincatoj* sekciji?!) su bila uz prisutnost *izključivo* vrlo poštovanih svećenika kao pouzdanika protivne stranke, i tako je izbor dovršio“. Da pra-

vo kažemo, nemamo ni mi toliko straha božjega, ali ga grom ubio, imamo malo stida ljudskoga, pa ovako i ovo nebi napisali za cijeli svijet. To je mogao sam Dr. Mazzi! Kako su *izključivo* vrlo poštovani svećenici bili, kad su s naše strane i bila imenovana i bila prisutna na svakom biralištu, dapače povjereništva po trojica: dva svjetovnjaka i *samo jedan svećenik?! Svećenik je bio predložen za pouzdanika iz puke potrebe*, jer po nekim biralištim, niesi mogao naći toliko sviestnih, a pismenih ljudi, da si mogao predložiti tri sviestna pismena svjetovnjaka. A čija je to krivnja? Morate priznati D.re, do je to krivca Vaše „svoje“ Tripala, koji upravljaju s občinom ima 37 godina! I Viste D.re bili kandidat *takove* svoje, koja u 37 godina vladanja nije nam po nekim biralištim ni znala, ni mogla, ni htjela uzgojiti i pripraviti po sama tri sviestna i pismena čovjeka za pouzdanike jedne stranke! Nije dakle bio nego *po jedan* svećenik kao pouzdanik svećenik; ali, da su kao pouzdanici bili i sve sami svećenici, pa šta tada?! Zar D.re tom pripisivate Vašu propast, a našu pobjedu? Zar se nije prvo radilo i uglavilo? Zar se prvo cedulje nisu napisale? Zar je ikakov pouzdanik smio pisnuti sa biračim? Što Vas je navelo, da dadete važnost tomu što je *po jedan* svećenik bio pouzdanik u izbornim povjerenstvima?! Jedan D.r, pa čega se faća i laća, da javnosti proda ripu za mrkvu, kao, da bi bila njegova pobjeda, tek samo, da nisu svećenicj bili pouzdanici stranke na biralištim! Što je taj pouzdanik i šta može? Alá glave, da je pameti! Jel te D.re kada se komu smrkne u glavi, Vaša struka veli, da je dobro popiti čistilo. D.re, Vami se je smrknuo, poslušajte molimo Vas; La prenda un purgante e subito si sentira meglio! Svakako gledajte i pazite na nadpis, jer ono je izvrstno, izvrstno čistilo gdje ono piše: izjava je čovjek, a čovjek izjava“. A Vi pjevajte tako; ali da je bilo na pasju, evo ovaj i ovaki bi nam bio zastupnikom u Beču. Jadna Liko, što si dočekala!...

Da prostite braćo, i Vaš poštenu obraz, sad ćemo se okrenuti za čas na drugu stranu. Belaj su ove izborne borbe. Propadneš li, sve i svak ti kriv; dobiješ li, pojoguniš se malo, hoćeš li nećeš li, svakako naopako. I u nas u Sinju propao D.r Mazzi, pa sad kriv pop, kriv fratar, kriv križ, kriva vjera. Izvan Sinja ni na kraj pameti, ni u snu ljudi niesu mogli pomisliti, da će propasti Dr. Mazzi, jer ga kandidira obitelj Tripalo, njihov novac, njihova moć, njihova občina! U svačijoj se glavi Sinj Tripalo a Tripalo Sinj. To se nije dalo razlučiti. Ipak u skrajnu D.r Mazzi ljosu ni dole. Kako? Za što? Gdje je Tripalo? Gdje je občina? Gdje je novac? Gdje je ugled, moć, posjed? Gdje su kmeti? Tripalo je morao dobiti po svačijem računu, a da se nije štogod izvanredna dogodilo. Što se dogodilo? Eto tu zec leži! Za opravdati i podržati izvan Sinja moć i ugled Tripala, kažu nam, da je „Jedinstvo“ pisalo i da je g. Stražičić govorio i tvrdio; da su popi i fratri prisveti sakramenat vadili i puk pred njim zaklinjali; da su s križim i crkvnim barjacijam na skupštine hodili; da su križim zaklinjali i križe bacali. Brka nam i obraza nam, nebi pisnuli, da se samo radi o „Jedinstvu“ i Stražičiću; ali nam kažu, da su ju popili i neka častna i poštena gospoda, koji se liepo i zastupnici zovu. Kojim se rzom i obrazom može sumnjičiti u obće najlojalniju borbu, koja je vodjena i dovršena bez i najmanje upadice s naše strane? Kojom se dušom može sumnjičiti svećenstvo, da se je poslužilo tako ogavnom agitacijom, a uzput, tako bezbožnom, kada se tim nikada poslužilo nije, premda je u svedjernoj borbi, odkad je započeo naš narodni preporod?! Kojim se poštenjem može podičiti čovjek, koji je kadar pomisliti, da je tako nizko spalo naše svećenstvo, da ono, kao župnici, nema nikakova ugleda, nego, da se mora laćati bezbožnih sredstva?! Zar Tripala, Tripalovu kuću, Tripalov život i Tripalovu občinu nepozna Cetinjski puk, ako ne poznaju gospoda izvan Sinja?! Zar se je htjelo osvjestiti narod, samo kad se je radilo o Mazzu i Tripalu?! Neka nam se navede i dokaže samo *jedan* slučaj, da je križ, da je pres Sakramenat, *da je išta sveta ili posvećena, ili išta nedolična poštene agitacije* upotrebjeno sa strane naše, osobito sa strane svećenstva, a tada puštamo naš obraz na odmet postoline, a čelo na odmet žiga sramote! Sa visine duše, obraza i poštenja; sa visine uzgoja i odgovornosti takova sumnjičenja povraćamo i sasijpljemo u dušu i na obraz, odkud su protekla!

Cetinjanci.

Čim čisti protestiraju). Mi narodu svečano obećamo da ćemo u borbi ustrajati, ali stavljamo i na vas molbu da se služite u vašoj borbi jedino ustavnim sredstvima. U ovom velikom času naši bi neprijatelji želili da se pretvorimo u lude rizičitelje mira. Danas onaj koji hoće da izazove nemire čini isto što i onaj koji bi primio vladu. Pri izbornoj žari će se naskoro ogledati naša snaga. Mi se čvrsto uzdamo složno s narodom izvojevati pobjedu. Govornik svršava burno pozdravljen. Zatim uzimlje rječ profesor zast. Purić. Borba se danas vodi, veli govornik, o jedinstvu magjarske ideje, koju mi nikada priznati ne ćemo. Ako Magjari poprime ovu protuzakonitu osnovu, te tim poderu nagodbu, mi ju krpiti ne ćemo. Apelira na narod da u ovom kritičnom momentu ostavi na stranu sve stranačke interese. Daje poštenu rječ, da će sa svoje strane zaboraviti na sve razmirice i složnost stupiti u borbu za slobodu i sjedinjenje Hrvatske. (Burno odobravanje). Predsjednik se zahvaljuje skupštini, i apelira na slogu narodnu i predlaže da skupština glasaue povjerenje delegaciji te da se je pozove, da započetu borbu nastavi do pobjede. Skupština na to jednodušno pristaje, te je predsjednik nakon što su pročítani prispjeli brzojavi, raspustio. Tada se je čitavi narod uz pjevanje narodne himne mirno razišao.

Danas su se po čitavoj Hrvatskoj držale brojne narodne skupštine. U petak u večer su stigli u Osijek narodni zast. Pinterović i Penjić te im je bio priredjen impozantan doček kakvog još Osijek nije doživio. Zastupnici su se narodu zahvalili na svečanoj manifestaciji i pozvali skupljene da uzdrže podupri mir i slogu, što narod i poslušao. Sutradan je bila veličanstvena narodna skupština.

Srbsko-Hrvatska koalicija je poručila banu komesaru da je na čistu glede njegove zadaće, te da neće s njim imati nikakav doticaj. I tako je ovaj sukob došao do najviše točke.

Iz carevinskog vieća.

Beč, 28. lipnja.

Na početku današnje sjednice zastupničke kuće, javlja predsjednik kuće dr. Weisskirchner, da je zast. dr. Kinnermann pregledao knjižnu apoteku, te ju našao u podpunom redu. Istodobno moli gospodu liečničke zastupnike, da u slučaju potrebe interveniraju. Kako vidite u zastupničkoj je kući sada isključena mogućnost da bi koji zastupnik mogao umrijeti bez liečničke asistencije.

Između interpelacija nalaze se slijedeće spomena vredne. Zast. Biankini interpelira ministra bogostavlja i nastave radi pripoznanja nauka svršeni na zagrebačkom sveučilištu. Zast. Dr. Fajduti, zast. Dr. Conci itd. interpeliraju istoga ministra radi reaktiviranja talianskog pravničkog fakulteta. Zast. Beer, Nemeč itd. interpeliraju ministra pravde, je li zakonska osnova kaznenog zakona bila tiskana i razdijeljena na proučavanje zanimanim faktorima prije njezina redakcionalnog zaključka.

Nakon čitanja prispjelih spisa nastavlja se razprava vrhu prešnog predloga zast. Opermanna o saniranju zemaljskih financija.

Kako vam već javih, socijalni su demokrati preko njihova govornika zast. Dra Rennera zahtjevali, da se ovom prešnom predlogu nadoda takođerj (zusatzantrag), da zastupnička kuća istodobno stvori zaključak, u kojem se pozivlje vlada, da u što kraćem vremenu podnese koji zakonsku osnovu uvedenja sveobščeg izbornog prava i kod izbora za zemaljske sabore.

U ovom vam pogledu javih već vladino stanovište. Vlada je proti uvedenju sveobščeg izbornog prava i pri izborima za zemaljske sabore. Zanimivo je bilo s toga razloga pitanje: kako će se razne stranke podnieti prama ovom predlogu socijalnih demokrata. Rek bi da su se razne stranke preko noći dogovorile, kako da izbjegnou eventualnom konfliktu između njih i vlade. Kod nastavljanja razprave prešnog predloga o uredjenju zemaljskih financija generalni govornik zast. Abrahamovisz tvrdio je da se predlog socijalnih demokrata o uvedenju sveobščeg izbornog prava i kod izbora za pokrajinske sabore ima smatrati kao posebni predlog. On se protivio tomu da pravo pokrajinskih sabora podvrgne diktatu carevinskog vieća. U ime poljačkog kluba izjavljuje, da Poljaci stoje na stanovištu, da pokrajinski sabori imaju podpunit samostalnost i da oni prama carevinskom vieću zauzimlju podpuno jednaki legislativni položaj. S tih razloga izjavljuje, da će Poljaci glasovati proti predlogu zast. Rennera, a da se i ne upuste u meritornu razpravu istu. Poljaci čestitaju govorniku.

Kao generalni govornik proti uzimlje rječ zast. dr. Diamant. U njegovom govornu nastoji dokazati protuslovlje između govora ministra predsjednika i izjave čitelog ministarstva.

Podpredsjednik kuće Dr. Začek izjavljuje da su ovdje dva razna predloga. Nu pošto se je o predlogu socijalnih demokrata u kući razpravljalo, to on želi da se kuća ob ovom važnom pitanju izjavi, da li će se glasovati zajedno vrhu oba predloga, ili će predlog socijalnih demokrata smatrati kao posebni predlog. Na ove se rječi podpredsjednika kuće podize galam i prosvjed sa strane socijalnih demokrata. Zast. Pernersdorfer (socialista) prosvjeduje proti ovoj manevari i predlaže imenično glasovanje. Zatim govori Dr. Pergelt. Za njegova govora ponavlja se halabuka u kući. Socijalni demokrati da pobesne. Nakon njegova govora, prima se predlog zast. Pernersdorfera glede imeničnog glasovanja.

Podpredsjednik kuće stavlja na glasovanje predlog zast. Abrahamovića, da se predlog socijalnih demokrata o uvedenju sveobščeg prava glasa pri izborima za pokrajinske izbore ima smatrati posebnim predlogom na glasovanje.

Za predlog zast. Abrahamovića glasovalo je 178 proti 142 zastupnika. Podpredsjednik kuće izjavljuje da se predlog zast. Rennera smatra kao posebni predlog. Socialisti šute. Izatoga je prešnost predlogu zast. dr. Gesmanna bila priznata. Socialisti nisu glasovali za ovaj predlog. Otvara se razprava vrhu prešnog predloga zast. Gloeckla i drugova radi progaganja državnih činovnika prigodom zadnjih izbora za carevinsko vieće. Zast. Gloeckl napada u govoru kršćanske socijaliste. Dolazi do sukoba. Prigovaraju jedni drugima. Kršćanski socijalci spominju blagajnu bolotinskih radnika. Ovaj prigovor djeluje na socialiste kao studeni tuš.

Iza govora zast. Gloeckla govore zastupnici Stranicy (njemački radikalac) i zast. barun Hoch. Svi zagovaraju prešnost predloga. Zatim se prekida razprava.

Zastupnici Eldersch, Nemeč i drugovi predavaju podpredsjedniku kuće prešni predlog o uvedenju sveobščeg izbornog prava kako već na početku pisah.

Viesti.

Blagdan sv. Ćirila i Metoda.

Prekosutra treba da se o blagdanu sv. slavenskih apoštoła svi Hrvati sjete istarske svoje braće i da im svojim prilozima u korist zaslužne Družbe priteku u pomoć. Stavljamo tu osobito na srce i šibenčanima, da se u taj dan sjete mještne podružnice „Družbe sv. Ćirila i Metoda“ koja sakuplja i prima u tu svrhu svaki i najmanji doprinos. Nastojmo svi skupa, da naše pomaganje Istri bude uztrajno, često i što izdašnije, e da se što prije ostvare tudinjštine i da što prije hrvatska svijest u onom kraju naše Hrvatske obćenito pobiedni na dušmanstvom.

Napred za našu Istru!

Blagajna za štednju i zajmove u Vodicama koncem pr. lipnja imala **aktiva** K. 118001.—i to: Zajmovi zadrugarim K 110581-61; u gotovini K 1554-17; Razni računi K 5342-53; u gotovini K 522.69. To bi odgovaralo **pasivu**. Uloži na štednju K 23583-52; Tekući Računi K 89625-67; Izkaznice dohodka K 278-77; Poslovni djelovi K 1695; Pričuva K 2718-04. Stalnih zadrugara 322 i odkazanih 4.

U Lipnju novčani promet broj K 28051-34: ulazka K 14244-53, izlazka K 13606-81. Ulozaka na štednju primila K.—, izplatila K 1340-50. Zajmova udielila K 6061-64, bi joj povraćeno K 1217-64.

Od početka godine nabavila je čemena, kukuruzova i pšenična brašna K 2402.—, toliko među zadrugare razpćala. Kupila sumpora, galice i žice za navrćanje amerikanskih loza K 9259-90, a među članove podielila u vrijednosti K 6622-41.

Imade 20 dionica „Hrvatske Poljodjelske Banke“ u Zagrebu u vrijednosti K 1020.— Članica je „Zadrudne Zveze“ n Ljubljani sa dionicom K 1000.

Zadruga počela poslovati u svibnju 1903 sa 6 zadrugara novčanom glavnicom K 43-20: poslavi djelovi K. 30, upisnine (pričuve) K 13-20.

Iz pokrajine nam pišu: Čitajući službeno glasilo, upala nam je jedna u oči. Nadimnjuzi Rocchi-u udieljen je naslov i značaj gradjevnog savjetnika. Ne imamo ništa proti tome; ali ne možemo a da ne primjetimo, da istom prigodom promaknuća izostao je naš domorodac, nadimnjuzi Karlo Cicin su više godina službe, a k tomu takođerj za služan toli radi strukovne sposobnosti, vanredne revnosti i radnosti, kol i radi tolikih rednih i vanrednih radnja, izvedenih na obće zadovoljstvo i uz priznanje svojih starješina. Pravdom je stoga i dostojno, da kod prvog promaknuća ne bude i opet zaboravljen, jer bi takova krivica osvetila se na gradjevnom za-

nju u obće, na štetu same pokrajine, u kojoj se i na tom polju istom započelo nešto raditi.

II. Nova zbirka (12) pjesama za mezosopran ili bariton uz pratnju glasovira. Ciena K 3.60. — I. zbirka (12) pjesama za sopran ili tenor stoji takođerj K 3.60. — Naručbe neka se uprave na podpisano. — Preporuča se novac unapried poslati, pošto je pošiljka za pouzćeom za 55 fil. skuplja. — Vj. Rosenbergu Ružić, gradski kapelnik u Varaždinu.

„Zadrudna Zveza“ u Ljubljani imade dneva 27 t. mj. na 10 sati u jutro svoju glavnu skupštinu u hotel „Union“.

Onima koji misle na Ameriku. Čim nekomu kod nas ide zlo, odmah pomisli na Ameriku, a misle na nju i oni, koji bi htjeli, da im ide bolje; i još su mnogi, koji misle na Ameriku samo za to, da se domognu novaca i bogatstva.

Ovo su poglaviti uzroci izseljivanja, pa je broj izseljenika od dana u dan sve veći.

Ali kraj toga ne misli se na daleki put i na nepoznate prilike, koje u Americi vladaju; i za to naši izseljenici često teško stradaju, jer ih se vara na putu i, jer ne znadu, što ih gdje čeka i česa se moraju u Americi čuvati, da ih ne stigne zlo i nevođa.

Zato će našem narodu jako dobro doći knjižica „Kako je u Americi i komu se izplati onamo putovati“, što ju je napisao Hinko Sirovatica, koji je bio sam blizu 4 godine u Americi.

Ta je knjižica puna zlatnih uputa za svaki korak, što ga čini izseljenik od prvoga časa, kad se odluči, da podje u daleku i nepoznatu mu Ameriku, kao i za život u njoj je za koristno upotrebljavanje novca, što ga tamo za službi. Knjižica ova iznosi sve dobre i zle strane Amerike te narodu lepo i razumljivo razlaže komu se isplati, a komu ne putovanje u Ameriku.

Knjižica stoji 30 novčića, a naručuje se kod Ćirilo-Metodske knjižare (Šimunić i drug) u Zagrebu.

Najbolje bi bilo, kad bi zauzetiji prijatelji naroda naručili za svoju okolinu, svaki po bar desetaka komada te knjižice, pa ju onda podjedine u narodu raspćavali jer skranje je vrijeme, da narod dozna pravu istinu o Americi.

Naši je mrtvu. Barica ud. Jakova Lučeva iz Prviča Luke, sada nastanjena u Crnici, od nekoliko godina u suložništvu sa Grgom Žonjom, najdena je jutros mrtva u kući. Po izvidima u po liečničkom mnenju mora da je Barica u noći ustala namjerom da uzme vode u zdjeli, i sanjiva pala niza stube, tako da joj se je zdjela razmrskala negdje pod vratom, te onda na njezinim oštrim komadima razparala vrat.

II. Porotno zasjedanje. Razprava protiv Vlade Laurića Špirina svršila je time da je isti bio osuđen zbog zločinstva uobjstva na 8 godina teške poostrene tamnice. Ista je trajala 4 dana.

Jutros se je držala rasprava protiv Mate Ivančevića iz Cere zbog zločinstva silovanja na štetu dvanaestogodišnjeg Ružice Sunara, te protiv Marjanu Sunari i jelji ženi Marjana Sunare iz Nevesta (roditeljim oštećenice) zbog zločinstva sukrivstva u zločinstvu silovanja.

Raspravu je presjedao c. k. pokrajinski savjetnik Benković.

Branitelj odvjetnik Dr. Ivo Krstelj. Obtuženik Mate Ivančević bio je riešen dok je Marjan Sunara bio osuđen na 6 negjelja tamnice a žena mu Ružica na 2 mjeseca tamnice.

Sa Svesokolskog sleta u Prag.

U subotu, nedjelju i ponedjeljak primismo iz Praga ove brzojavne viesti: Gosti stižu sa svih strana. Svi su sjajno, bratski dočekani. Prag je u svečanom ruhu. Oduševljenje neopisivo. Prispio je lien broj Francuza, Bugara, Srba i Slovenaca. Kad je stigla skupina hrvatskih sokolaša njih do osam stotina, oduševljenje došlo do vrhunca. Danas je prva vježba. Sutra svečani obhod.

Hrvatski sokolaši dočekani su od českih i slovenskih i od načelnika u ime gradskog zastupstva. Održavio Cezar Akatić, Lav Mazzura. Hrvati okliše grobove Tirša i Fignera, nad kojima besjedio Viktor Car Emin.

Prag pliva u moru svietla. Svečanost impozantna. Mala kiša pada, iza nje ljepše, sjajnije vrijeme. Sve se tačno izvaja po programu. Sokolske vježbe pobudjuju sveobće udiviljenje.

Sletu htjeli prisustvovati i sudjelovati i Magjari. Uslied jednodušnog prosvjeda svih. Hrvata morali su Magjari odstupiti i ne sudjelovati sokolskim svečanostima. Ograničili su se, da se produciraju jedino u međunarodnom natjecanju.

Poslje obhoda povorke došlo do sukoba s njemačkim djacima. Devet ih je izmlaćeno. Njemački „Kasino“ jedva je bio poštedjen od demolicije.

Na Petrovo morale su se velike proste sokolske vježbe prekinuti radi silne kiše. U nedjelju sledio je impozantni obhod. U povorki stupalo je preko dvadeset i pet hiljada sokolaša. Udaralo je petnaest glazba. Obhod trajao

je od 8 sati u jutro do 2 sata poslje podne. Nakon obhoda izvedene su po najkrsnijem vremenu proste vježbe, u kojima je sudjelovalo 8500 vježbača.

Izletnika računao se preko 200.000. U cijelom gradu neprekidno neopisivo oduševljenje.

Hrvati, koji su prisustvovali svesokolskom sletu sazvali veliku skupštinu, na kojoj su htjeli pred predstavnicima ciele Evrope osvietiti sirovo, nemoralno postupanje Magjara sa Hrvatima i izazvati javni prosvjed protiv imenovanja magjarskog lakaja, Fućeka-Rakodczaya, banom hrvatskim. Redarstvo zabranilo je obdržavanje skupštine. Sve česke novine oštro osudjuju ovu zabranu.

Naše brzojavke.

Budimpešta, 3. Zajednički je sabor pozorištem buke i nemira. Predsjednik Justh upotrebljava skrajne usilne mjere. Uza sve to hrvatski delegati nastavljaju energično započeto obstrukcijom.

Zagreb, 3. Bivši odjelni predstojnik za pravosuđe Dr. Aleksander Badaj izjavio je novinarima, da će sukob s Magjarima imati za posljedicu reviziju nagodbe.

Budimpešta, 3. Danas Hrvati imaju da podnesu interpelaciju na ministra-predsjednika Wekerla radi njegova odgovora na poznatu naručenu interpelaciju podpredsjednika zajedničkog sabora Rakovskoga, kojim je Wekerle denuncijantski obiedio Hrvate zbog veleizdajstva i zbog utjecaja izvan granica jedinstvene magjarske države.

Zagreb, 3. Na dnevnom su redu demonstracije protl Rakodczaju i proti Magjarima.

Beč, 3 U parlamentu započela je razprava o vladinu predlogu glede karnog postupka za činovnike.

Beč, 3 Službeni vjestnik vladinog organa javlja, da je nasljednik Albori-a u Bosni imenovan podmaršal Anton pl. Winzor.

Zagreb, Rakodczay nije uspio uza sve napore da sastavi vladu, nego je privremeno imenovao činovnike Jakšića, Smodića i Soretića referentima u predstojećima. Neodvisni elementi odbiše svako sudjelovanje Rakodczayevoj vladi.

Zagreb, 3 Demonstracije proti Rakodczaju i Magjarima poprimaju sve ozbiljniji oblik. Na zgradama prometne uprave, magjarske škole i magjarskog kazina razbijeni su prozori. Demonstranti, kojih je bilo više hiljada. polupaše i prozore nadbiskupske palače, jer je Posilović posjetio Rakodczaya. Ranjen je jedan detektiv.

Zagreb, 3. Demonstracijam pridružuju se i činovnici. Činovnički pokret proti novovj vladi zahvaća sve više maha.

Budimpešta, 3. Hrvatski delegati nastavljaju uspješno obstrukciju. Magjari uvidjaju, da ne će pred njihovom obstrukcijom moći protrati osnovu o željezničarskoj pragmatici, pa su odlučili danas ili sutra zaključiti razpravu o njoj t. j. poprimiti samo prvi paragraf i ovlastiti vladu neka ju provede naredbenim putem.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.)

Vlastnik, izdavalac i odgovorni urednik Josip Dreza.

Unajmljuju se

dvie liepe, prostrane sobe sa pokućtvom, u jednom od najljepših položaja u gradu. Tko želi, nek se obrati našem Uredništvu.

uz Br. 3098.

Oglas.

Daje se na javno znanje, da će se dneva 8 srpnja o. g. držati javna dražba u ovom občinskom uredu za zakup popravka občinske Klaoince u ukupnom iznosu od Kruna 1800.

Primljena će biti ponuda boljeg nudioca. Svakomu nudioocu slobodno je doći pregledati nacрте kroz uredovne satove.

Od Obćinskog upraviteljstva

SKRADIN, 2. srpnja 1907.

Načelnik
MUDRAŽIJA.

Prisjednik
ŠKUBONJA.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u konto korentu u ček prometu; eskomptuje mjenice, financira trgovačke poslove, obavlja inkaso, pohranjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstva obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralna Dubrovnik - - - - -

- - Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbujuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždriebanja. Revizija srečaka i vrijednostnih papira besplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, drago kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

Uložke u krunam uz uložničke. Listove:

sa otkazom od 5 dana uz 2 1/2 %

" " " " 15 " " 3 %

" " " " 30 " " 4 1/4 %

Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.

(sterlinam) uz uložničke Listove:

sa otkazom od 15 dana uz 2 %

" " " " 30 " " 2 1/2 %

" " " " 3 " " 3 %

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u kriptost 15.og Novembra i 10.og Decembra o. g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosioca sa škadencom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Žiro i Tekući račun. Valuta od dana uložanja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mjestnih računa, mjenica glasih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih korentista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na štednju uz dobit od 3 1/2 %.

Otvora tekuće račune u raznim vrijednotama. Inkasso: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mjesta. Inostranstva, odrezaka i izdriebanih vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korentistima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Cernovica, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnoograd (Salzburg), Split, Peplitz, Troppau, Wamsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mjesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predujme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranga (Contirungs-Lager).

Preuzimaju u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveću garanciju proti kojoj mu drago pogibelji provale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri; zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravljanje istih.

Osiguraje vrijednote proti gubitcima ždriebanja.

Banka Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljljanova mlieka SAPUN od BERGMANNA i Druga, Drazdžani i Tetschen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljljanova mlieka da se lice oslobodi od sunsanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju. Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

SINGER

ŠIVAČI

STROJEVI

za sve moguće svrhe,

ne samo za industrijalnu uporabu, već i za svako šivo u kućnoj ekonomiji, mogu se dobiti jedino kod nas.

Treba paziti da se strojevi dobave samo iz naših dućana.

Svi se naši dućani razpoznaju po ovome znaku.

SINGER i Dr. ANON. DRUŽTVO U ŠIVAČIM STROJEVIMA.

Skladištar i predstavnik u Šibeniku KARLO BAMBERGER, Glavna ulica.

Drogarija Vinka Vučića Šibenik (prije A. Junakovića)

preporuča svoj bogato oskrbljeni dućan raznim ljekovitim miodijama, predmetima iz gume, svakvrstnim mineralnim vodama, velikim izborom najfinijih parfima i predmeta nužnih za bolesnike.

JEDINA HRVATSKA TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Častim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama svieće od pravog pčelinjeg voska, kao i finog crkvenog tamjana.

Svaka i najmanja naručba p. n. mušterija oprema se najspretnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpompnije izradbe i uz najpovoljnije uvjete

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

POZOR! ČITAJTE!

Pique

je najbolji cigaretni papir, podpuno izgoriv, ne sadržaje sastavina škodnih zdravlju, daje duhanu preugodan miruh, najveći uspjeh posljednih godina, mora bit predpostavljen od svih koji njeguju svoje zdravlje, zavoljen od svih pravih duhandžija i svak ga mora kušati. Kutija od 100 svežića K. 5. Izključivi skladištar za političke kotare Šibenik, Knin i Benkovac. Gosp. **ANTUN BOGIĆ** u Šibeniku.

Pique

Svaki trgovac, koji ne oglašuje svoju robu, ustupa mjesto svojim takmacima, koji oglašuju.

NOVO ustanovljena

Hrvatska Tiskara

u Šibeniku (ulica Stolne Crkve).

Preporučuje se najtoplije P. N. Občinstvu za izradbu svakovrstnih radnja, kao: raznih djela i brošura, posjetnica, kuverta, listovnih i trgovačkih

papira, zaručnih i vjenčanih objava, osmrtnica i sve druge u tu struku zasjedaćuće radnja. Jamči za tačnu i modernu izradbu uz posve umjerene cene.